

Oponentský posudek na disertační práci MUDr. Zuzany Křemenové: Vliv paliativního nemocničního týmu na finanční nákladnost a kvalitu péče o pacienty v závěru života.

Jedná se o disertační práci vytvořenou MUDr. Zuzanou Křemenovou pod odborným vedením školitele prof. MUDr. Ivan Rychlíka, CSc., FASN, FERA na Interní klinice 3. LF UK a odevzdanou k oponentuře v březnu 2023.

Disertační práce obsahuje 105 stran, z toho 12 tabulek, 4 obrázky, přehled zkratk, obsáhlý přehled citací (s. 82 – 102) doplněný o opravy citací („errata“). Práce je napsána v anglickém jazyce; souhrn je uveden v české i anglické verzi. Disertační práce je členěna na dvě tematicky odlišné části: první část, resp. studie (s. 21 – 46), vycházející ze studie Dying matters study, je věnována porovnání péče v závěru života v nemocnici při zapojení paliativní péče a bez ní; druhá tematická část práce (s. 46 – 77) se zaměřuje na zlepšení kvality života nemocných při využití nástrojů obsahující údaje reportované pacientem. Obě části disertační práce jsou systematicky členěny na teoretický podklad studií, cíle, metody, výsledky, diskuse a souhrn.

Primárním cílem první studie bylo srovnání kvality péče a nákladovosti terminální hospitalizace při zapojení paliativní péče a bez ní. Při sledování rozdílu v denních hospitalizačních nákladech mezi skupinou pacientů zemřelých bez paliativní intervence a s ní se podařilo prokázat, že průměrné denní náklady jsou při integraci paliativní péče významně (třikrát) nižší než bez integrace paliativní péče, přičemž byl tento rozdíl pravděpodobně způsoben nižším počtem dnů strávených v intenzivní péči. Z hlediska sekundárních výsledků studie byl prokázán především nižší počet dní hospitalizace u pacientů profitujících ze zapojení paliativní péče, podobně jako nižší počet dnů strávených na jednotkách intenzivní péče, a obecně lépe dokumentovaná a přizpůsobená péče o pacienty z hlediska jejich potřeb a přání v terminální fázi jejich onemocnění. Autorka disertační práce vidí další perspektivu především v rozšíření a prohloubení studia studované problematiky na větším počtu pracovišť v ČR (studie DECAREL probíhající aktuálně v několika nemocnicích v ČR s obdobným designem jako iniciální studie Dying matters study). Jako velmi užitečný a prospěšný praktický výstup studie Dying matters study autorka iniciovala vytvoření metodologie porovnání finančních nákladů v závěru života v nemocničním prostředí, která byla publikována online.

Cílem druhé studie bylo provést překlad, kulturní adaptaci a validaci nástroje IPOS-renal, tj. nástroje používaného k reportování potíží pacientů s pokročilým chronickým onemocněním ledvin. Nástroj IPOS-renal byl přeložen do češtiny, byl kulturně adaptován a podroben úspěšným validačním testům, m.j. byla prokázána dobrá korelace na zlatý standard v nefrologii, dotazník Kidney Disease Quality of Life. Lze uzavřít, že česká verze IPOS renal je validním a spolehlivým nástrojem a lze jej doporučit k užití v klinické praxi k hodnocení symptomů u nemocných s pokročilým onemocněním ledvin.

Hodnocení disertační práce

Po stránce obsahové hodnotím disertační práci velmi kladně. Téma práce je aktuální neboť potřeba integrovat vhodným způsobem prostředky paliativní péče do obecné zdravotní péče o pacientky v závěru života, trpící obvykle závažnými chronickými nemocemi ať již nádorového či jiného charakteru, vyvstává stále více do popředí. Je nepochybné, že jedním z hlavních úkolů v této oblasti je zajistit pacientům optimální kvalitu života, při respektování jejich osobních zájmů a přání a současně dosáhnout těchto cílů za cenu racionálně volených finančních nákladů. Obě tematické části disertační

práce řešení těchto potřeb vhodně napomáhají. Řešení stanovených cílů disertační práce odpovídá vhodně volená metodika, uvedené výsledky jsou přiměřeným způsobem hodnoceny a komentovány v diskusi a v souhrnu. Také další odborná aktivita autorky související s předloženou disertační prací (publikace odborných článků, aktivní účast na konferencích, zapojení do dalších studií) je na vysoké úrovni.

Po stránce formální považuji disertační práci za uspokojivě zvládnutou. Práce splňuje obecně uznávané požadavky na tento typ diplomové, resp. disertační práce a to jak z hlediska rozsahu, formální struktury a členění na jednotlivé části práce. Zvláště bych si dovolil vyzdvihnout fakt, že práce byla psána a postoupena k oponentuře v anglickém jazyce a to ve výborné kvalitě. Jako velmi pozitivní rys považuji také snahu o použití vhodných statistických postupů, byť je zřejmé, že právě v oblasti paliativní medicíny se jedná o velmi obtížný úkol.

Snad pouze z určitého „detailistického“ přístupu bych doporučoval zachovat určitý jednotný přístup ať již z hlediska použité gramatické varianty (v názvu na s.2 uvedeno „Disertační práce“, v souhrnu na s. 6 uvedeno „ Tato disertační práce...“) či některých časových odhadů (na s. 75 uvedeno „The average time to complete the measure – IPOS-r - was nine minutes“, na s. 80 uvedeno „patients mean time of filling in the IPOS-r was 8 minutes“).

Celkově tedy hodnotím předloženou disertační práci velmi kladně jak po stránce tématické a obsahové, tak formální.

Pro doplnění některých bodů předložené disertační práce si dovoluji autorce položit následující otázky:

1. Při zapojení instrumentů paliativní péče lze u pacientů v závěru života doložit zkrácenou dobu hospitalizačních dnů a nižší počet dnů s intenzivní péčí. Z dosavadních zkušeností se zdá, že zapojení prostředků paliativní péče významně či jednoznačně neovlivňuje dobu dožití u pacientů využívajících paliativní péči ve srovnání s pacienty bez paliativní péče. Lze se na podkladě výsledků předložené studie k této otázce vyjádřit ?
2. Na podkladě provedených šetření v rámci studie Dying matters study (obr. 4, s. 36) se jeví být počet pacientů v závěru života vyjadřujících přání ukončit život/podstoupit euthanázii relativně nízký. Je podíl pacientů formulujících takové přání obdobný či se významněji liší v kontextu jiných publikovaných prací ? Lze předpokládat, že časné zapojení prostředků paliativní péče může tento podíl ovlivnit?
3. V druhé části disertační práce, zaměřené na zlepšení kvality života nemocných použitím dat reportovaných pacientem, byla konkrétně řešena problematika pacientů s chronickým onemocněním ledvin v pokročilejších fázích nemoci a především se stadiu chronického selhání ledvin. Různé způsoby léčby užívané v této fázi onemocnění (chronická hemodialyzační léčba v hemodialyzačním středisku, domácí hemodialyzační léčba, léčba peritoneální dialýzou, léčba transplantací ledviny atd.) mají dosti významná specifika a odlišnosti. Domnívá se autorka, že by bylo užitečné vytvořit samostatný instrument pro reportování dat pacientem pro každou velkou skupinu takto léčených pacientů?

V Praze, dne 12. května 2023

Prof. MUDr. Miroslav Merta, CSc.

Ústav biologie a lékařské genetiky 1. LF UK

Fresenius Medical Care